

Тема 1. Україна в Першій світовій війні (1914-1917 рр.)

Урок № 3-4 Україна в Першій світовій війні (1914-1917 рр.)

План

1. Соціально-економічне становище українських земель напередодні війни
2. Причини та характер Першої світової війни
3. Національний рух на західноукраїнських землях у роки Першої світової війни
4. Воєнні дії на території України

Поняття та терміни:

(СВУ) - Союз визволення України

Українські січові стрільці (УСС) – підрозділи українських військових створених з метою підтримки австрійського уряду у війні.

Троїстий союз – це блок (Німеччина, Австро-Угорщина, Італія) у Першій світовій війні.

Антанта - це блок (Велика Британія, Франція, Росія) у Першій світовій війні.

«Брусиловський прорив» - наступальна операція російських військ

Південно-Західного фронту під командуванням генерала О. Брусилова.

Окупація - (від лат. occupatio — загарбання) — зайняття збройними силами однієї держави частини або всієї території іншої держави без отримання суверенних прав на неї.

Депортація — примусове, за наказом органів державної влади, виселення осіб або груп населення, а інколи й народів, із місць постійного проживання.

Репресії — каральні заходи, покарання, вжиті державними органами, це-комплекс заходів з арештів, розстрілів і переселення великих мас людей.

Русифікація - сукупність дій та умов, спрямованих на зміцнення російської національно-політичної переваги в країнах, що входять до складу Росії

Підручник

https://drive.google.com/file/d/1_jho1dWtrJsPWJTPr4Sup_vouVZVPvgq/view

1. Соціально-економічне становище українських земель напередодні війни

Землі, що перебували у складі Російської імперії	Землі, що перебували у складі Австро-Угорської імперії
(близько 80 % земель) Лівобережжя; Слобожанщина, Правобережжя; Південна (Степова) Україна	(близько 20 % земель) Східна Галичина; Північна Буковина; Закарпаття
<u>Промислове піднесення:</u> ☐ створення великих підприємств; високі темпи розвитку; підпорядкованість імперському центру; ☐ залучення іноземного капіталу; спеціалізація промислових районів; нерівномірний розвиток окремих регіонів; ☐ деформована структура промисловості (70 % припадало на видобуток сировини та виготовлення напівфабрикатів)	<u>Гальмування промислового розвитку:</u> ☐ переважання дрібних підприємств; ☐ повільний розвиток; незацікавленість австрійського уряду в промисловому розвитку регіону; ☐ домінування іноземного капіталу; нерівномірний розвиток галузей промисловості; переважання добування та первісної обробки сировини
<u>Розвиток капіталістичних відносин у сільському господарстві:</u> ☐ переважання великого поміщицького землеволодіння; посилення розшарування селянства; ☐ аграрне перенаселення; нерівномірний розвиток окремих районів; ☐ слабе використання науково-технічного прогресу (машин, нових технологій тощо); темпи розвитку сільського господарства значно відставали від промислових; ☐ міграція населення на Далекий Схід, до Сибіру, Середньої Азії	<u>Повільний розвиток капіталістичних відносин у сільському господарстві:</u> ☐ наявність пережитків кріпацтва; збереження церковного землеволодіння; ☐ зменшення кількості поміщицьких маєтків, зосередження земель у руках невеликої групи найвпливовіших поміщиків; диференціація селянства; аграрне перенаселення; низька продуктивність сільського господарства; еміграція населення до Канади, США, Аргентини, Бразилії та інших країн
<u>Наявність широкого спектра політичних партій:</u> ☐ перевага політичних сил національно-соціалістичної спрямованості; підтримка більшістю партій ідеї автономії України у складі федеративної Росії; ☐ висування Українською народною партією (УНП) гасла державної незалежності України	<u>Створення легальних політичних партій наприкінці XIX ст.:</u> ☐ великий досвід роботи в умовах Австро-Угорської конституційної-монархії; ☐ значна роль греко-католицької церкви; ☐ перевага ідеї політичної самостійності України як кінцевої мети, перший крок до неї - автономія України

2. Причини та характер Першої світової війни

Причини та характер Першої світової війни	
Причини	● Загострення протиріч між провідними державами світу внаслідок нерівномірності їх економічного та соціально-політичного розвитку. ● Загарбання нових територій, контроль над ринками збуту та джерелами сировини. Гонка озброєнь. ● Наявність двох ворогуючих блоків - Троїстого союзу (Німеччина, Австро-Угорщина, Італія) та Антанти (Велика Британія, Франція, Росія). ● Бажання урядів воюючих країн відвернути увагу народів від внутрішніх проблем
Характер	<i>Загарбницький, несправедливий для всіх воюючих сторін</i>

Плани країн - учасниць війни щодо України

Росія	Австро-Угорщина	Німеччина
Буковина, Галичина та Закарпаття	Волинь, Поділля	Україна (без Волині та Поділля)

3. Національний рух на західноукраїнських землях у роки Першої світової війни

Назва	Головна Українська Рада (ГУР)	Союз визволення України (СВУ)
Дата заснування	1 серпня 1914 р.	4 серпня 1914 р.
Лідери	К. Левицький, М. Павлик	А. Жук, Д. Донцов, В. Дорошенко та ін.
Програмні засади та діяльність	● Підтримка австрійського уряду у війні. ● Активна участь у формуванні українських військових підрозділів – Українських січових стрільців (УСС)	● Співпраця з урядами Німеччини та Австро-Угорщини з метою визволення України. ● Утворення самостійної Української держави у формі конституційної монархії. ● Заснування демократичного устрою, надання рівних прав і свобод представникам усіх національностей. Самостійність української церкви. ● Культурно-просвітницька робота в таборах для військовополонених ● Участь у формуванні українських дивізій сірожупанників і синьожупанників

Українські політичні сили та громадські організації Наддніпрянщини напередодні війни	
Назва	Характеристика
1. Товариство українських поступовців (ТУП)	Закликали до підтримки Російської імперії, сподіваючись на надання Україні автономії в майбутньому; пізніше перейшли на позиції нейтралітету
2. Українська соціал-демократична робітничая партія (УСДРП)	- Розкол у партії: група на чолі із С. Петлюрою виступила на боці Російської імперії; - група на чолі з В. Винниченком засудила війну та відстоювала ідею автономії України
3. Карпато -Руський визвольний комітет	Створений у Києві емігрантами з Галичини; виступав за возз'єднання всіх українських земель у складі Російської імперії, поширював серед галичан заклики зустрічати російські війська як визволителів
4. Комітет Південно-Західного фронту Всеросійського союзу земств і міст	Створений із метою підтримки російської армії; членами комітету були відомі представники українського національного руху - А. Вязлов, Д. Дорошенко, А. Ніковський

4. Воєнні дії на території України

Дата	Подія
18 серпня – 21 вересня 1914 р.	<u>Галицька битва</u>: російські війська захопили Східну Галичину, Північну Буковину (разом зі Львовом та Чернівцями). - На захоплених територіях створено Галицько-Буковинське генерал-губернаторство на чолі з графом О. Бобринським
1915 р.	<u>Австро-німецька Галицька операція</u>: розпочався загальний відступ російських військ. Восени вони залишили Східну Галичину, Буковину, частину Волині та інші території
22 травня - початок червня 1916 р.	<u>«Брусиловський прорив»</u>: наступальна операція російських військ Південно-Західного фронту під командуванням генерала О. Брусилова. <u>Результат</u>: знову було захоплено Східну Галичину (без Львова), Північну Буковину, частину Західної Волині
Червень 1917 р.	Новий наступ російських військ на Східному фронті, який закінчився провалом і втратою Росією Галичини та Буковини. Після цієї події війна, набула позиційного характеру

Легіон Українських січових стрільців (УСС)

Дата створення	Серпень 1914 р. (м. Стрий)
Кількість	2,5 тис. осіб
Організації, що лягли в основу	• Молодіжні воєнізовані організації «Січ», «Сокіл», «Пласт»
Лідери	• М. Галущинський (перший командир УСС), М. Баран, Г. Коссак, Т. Рожанківський (видатні старшини)
Основні битви	• Бойове хрещення відбулося 24 вересня 1914 р. на Ужоцькому перевалі в Карпатах. Брили участь у битвах на горі Маківка, під Галичем, Бережанами, на горі Лисоня, де зазнали значних втрат і були відведені в тил. Взимку 1917 р. вони знову повернулися на фронт
Значення діяльності	• УСС стали основою для створення української національної армії

Результати та наслідки війни

Демографічні втрати (понад 500 тис. осіб); братовбивча війна	Занепад промисловості, сільського господарства; зубожіння населення	Послаблення Російської та Австро-Угорської імперій, що стало каталізатором майбутніх революційних подій в Україні	Зростання національної свідомості; висування ідеї створення незалежної української держави
--	---	---	--